

Ärende: Begäran om utlåtande, 15.6.2020 VN/8871/2019

Åbo Akademis utlåtande om regeringens propositionsutkast till riksdagen med förslag till lagstiftning om reformen av ordnandet av social- och hälsovård samt räddningsväsendet och om inrättandet av landskap.

Åbo Akademi är hela Finlands svenska mångvetenskapliga universitet med särskilt ansvar för att förse landet med flerspråkig vetenskaplig kunskap och kompetens samt med svenskspråkig professionell kompetens för ett tvåspråkigt Finland.

Genom att uppfylla sitt uppdrag för högre utbildning och forskning inom vårdvetenskap, psykologi och logopedi samt socialt arbete medverkar Åbo Akademi till att upprätthålla en jämlik tillgång till social- och hälsovårdstjänster samt till att främja befolkningens välfärd och hälsa i Finland. Utgående från sitt uppdrag har Åbo Akademi ett särskilt intresse för utvecklandet och kvaliteten för den svenskspråkiga servicen i landet.

Åbo Akademi önskar framföra följande:

Reformens målsättningar

1. Kan man genom propositionen minska hälso- och välfärdsskillnaderna bland befolkningen och göra tillgången till tjänster mer jämlik? Om inte, hur borde förslaget ändras i det avseendet?

Målsättningen med reformen är bra. Alla medborgare bör få jämlik behandling, oberoende av boendeort, på bägge nationalspråken samt på samiska. Reformen borde genomföras på ett sätt som inte ökar social- och hälsovårdssektorns andel av statsbudgeten.

I bestämmelserna bör också klarläggas att vårdlandskapen blir tillräckligt självstyrande. Inom den egna regionen bör vårdlandskapet kunna bestämma servicenivån på olika sjukhus och vårdcentraler.

Vårdlandskapslagen

6. I kapitel 5 i vårdlandskapslagen regleras invånarnas rätt till inflytande i vårdlandskapet. Tryggas rätten till inflytande på ett tillräckligt sätt i propositionen?

Tryggandet av de språkliga rättigheterna, också i samband med denna reform, är en förutsättning för att på sikt kunna upprätthålla forskning och utbildning på bägge nationalspråken och ett tvåspråkigt Finland. För att trygga förverkligandet av de språkliga rättigheterna i landskapets verksamhet, och förutsättningarna för högklassig utbildning och forskning på svenska, bör nationalspråknämnden kunna utöva verkligt inflytande i vårdlandskapets styrelse, t.ex. genom att nämndens ordförande är medlem i styrelsen. Den språkliga representationen bör också tryggas i de tvåspråkiga landskapens olika förvaltningsorgan (§35).

Lagen om ordnande av social- och hälsovård

18. Är bestämmelsen i 16 § om privat tjänsteproducent som underleverantör ändamålsenlig och genomförbar i praktiken?

Privata serviceproducenter och den tredje sektorn är viktiga komplement i vården. Deras möjligheter att delta i vården ska garanteras.

20. Tryggar bestämmelsen i 37 § tvåspråkiga vårdlandskaps samarbete med avseende på tillgången till svenskspråkiga tjänster?

Paragrafen kunde förtydligas. Strukturen måste stärkas så att tillgången till svenskspråkiga tjänster tryggas. Styrningen av samarbetet måste vara aktivt så att samarbetsavtalet inte blir endast ord utan att tillgången till tjänster förbättras också i praktiken.

Vård på eget modersmål bör alltid garanteras. Inom bl.a. äldreomsorgen, missbrukarvården och mentalvården bör detta tryggas genom sådana aktiva åtgärder som fokuserar på organisering av vården, personalrekrytering och resurser. Samarbete mellan landskapen ska eftersträvas.

22. Vilket vårdlandskap borde föreskrivas som ansvarig för att trygga utvecklingen av svenskspråkiga tjänster (31 §) i hela landet?

Med hänvisning till den svenskspråkiga verksamheten i Egentliga Finlands landskap och Österbottens landskap, inklusive Åbo Akademis utbildnings-, forsknings- och utvecklingsverksamhet, bör antingen Österbottens landskap eller Egentliga Finlands landskap med sin utvecklade specialsjukvård och sitt breda ansvar för hela specialupptagningsområdet, handha ansvaret för utvecklingen av den svenska servicen i hela Finland.

Åbo, den 22 september 2020

Moira von Wright

Rektor

Åbo Akademi